

«Զարթոնք» Հայրենիքի Մէջ – 12 -

«Մեր Մօտ Ուսանողը Պէտք Է Սորվի Աւելի Քննադատական Մտածողութիւն Ունենալ» Յատուկ Հարցազրոյց Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանի Նախագահ Դոկտ. Արմէն Տէր-Կիրեղեանի Հետ

ՔՐԻՍԹԻՆԱ ԱՂԱԼԱՐԵԱՆ
«Զարթոնք»ի Երեւանի Աշխատակից

Կը շարունակենք ներկայացնել «Զարթոնք» հայրենիքի մէջ խորագիրը կրող հարցազրոյցներու շարքը: Այս անգամ մեր գրուցակիցը Հայաստանի մէջ Ամերիկեան համալսարանի նախագահ Դոկտ. Արմէն Տէր-Կիրեղեանն է, որ վերջերս գտնուած է Լիբանան՝ այցելելու հայկական եւ լիբանանեան զանազան կառոյցներ, որոնց շարքին է նաեւ «Զարթոնք»ը:

Նոյն ժամանակահատուածին «Զարթոնք»ի գլխաւոր խմբագիր Սեւակ Յակոբեանի՝ Երեւան գործուղման պատճառով տեսակցութիւնը կայացաւ դոկտ. Արմէն Տէր-Կիրեղեանի՝ Երեւան վերադարձէն ետք Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանի իր գրասենեակին մէջ: Հանդիպումին մեր խմբագիրը առաջարկեց դոկտ. Տէր-Կիրեղեանին յատուկ հարցազրոյց շնորհել «Զարթոնք»ին՝ խօսելու Հայաստանի Ամերիկեան համալսարանի նորութիւններուն, ինչպէս նաեւ Պէյրութ այցի եւ տպաւորութիւններուն մասին:

Դոկտ. Արմէն Տէր-Կիրեղեանը ազնուութեամբ ընդառաջեց, որուն համար մեծապէս շնորհակալ ենք իրեն:

Ստորեւ կը ներկայացնենք շահեկան հարցազրոյցը:

- Պարոն Տէր-Կիրեղեան, նախ շնորհակալ եմ հարցազրոյցի հրաւերը չմերժելու համար: Դուք նախորդ շաբաթ Լիբանանի Հանրապետութիւն կը գտնուէիք: Հանդիպումներ ունեցած էք հայկական համայնքի ներկայացուցիչներու, հայ ուսանողներու հետ: Աւելի մանրամասն կը ներկայացնէք այցի նպատակները եւ ինչ պայմանաւորութիւններ ձեռք բերուած են, այցի արդիւնաւետութիւնը ինչպէս կը գնահատէք:

-Ես Լիբանան էի երեքուկէս օր, հանդիպումներ ունեցած ենք Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանի խումբ մը դասախօսներու հետ, ես ալ դասախօսական ելոյթ ունեցած եմ: Հայ ուսանողներու հետ գրուցած ենք այստեղ ուսանելու հնարաւորութիւններուն մասին, մէկ կիսամեակ կամ ամրան ընթաց-

քին: Քանի որ մենք ամերիկեան հաւատարմագրում ունինք, դիւրին կ'ըլլայ իրենց համար դասերու քրեդիթները (credit) տեղափոխել այստեղ: Շատ հաճելի խումբ էր երիտասարդներու: Մնացած օրերուն, հանդիպումներ ունեցած եմ հայկական համայնքի ներկայացուցիչներու, խմբակցութիւններու, դպրոցներու ղեկավարութեան, կուսակցութիւններու, երեսփոխաններու եւ Լիբանանի մէջ Հայաստանի դեսպան պարոն Մկրտչեանի հետ: Կրնամ ըսել, որ շատ օգտակար հանդիպումներ էին: Այդ հանդիպումներէն նպատակա հիմնականօրէն հետեւեալն էր. քաջալերել Լիբանանի հայ երիտասարդները, որ մտածեն նաեւ Հայաստանի Ամերիկեան համալսարանի մէջ ուսումը շարունակելու մասին:

- Եղան ուսանողներ, որոնք նման ցանկութիւն յայտնեցին:

- Ես, դժբախտաբար, հնարաւորութիւն չունեցայ ուսանողներու հետ հանդիպելու, բայց մէկ շաբաթ առաջ մեր ընդունելութեան բաժնէն մէկ հոգի եւ մէկ դասախօս հանդիպած են ուսանողներու հետ, եւ գիտեմ, որ եղած են այդպիսի ուսանողներ: Դպրոցներու ղեկավարութեան հետ հանդիպումին ըսին, որ կան երիտասարդներ, որոնք ցանկութիւն յայտնած են ուսումը շարունակելու ՀԱՀի մէջ: Եթէ, օրինակ, Լիբանանէն ուսանող մը փափաք ունի սորվելու Ամերիկայի կրթական ծրագիրով, կրնայ այստեղ սորվիլ: Մենք քանի որ ամերիկեան հաւատարմագրում ունինք, հետեւաբար այդ մէկը մեծ առիթ կը ստեղծէ եւ շատ դուներ կը բանայ իրենց առջեւ:

- Ո՞րն է Ամերիկեան համալսարանի յաջողութեան գաղտնիքը:

- Ամերիկեան համալսարանի առաջին իւրաքանչեւութիւնն է, որ ուսման ձեւը ամերիկեան է: Մեր ուսումը կը տարբերի սովետական կամ եւրոպական ուսման ձեւէն անով, որ դասարանին մէջ ուսանողը միայն լսելու չ'երթար: Սովետական միութեան մէջ դասախօսը կը մտնէր լսարան եւ կը դասախօսէր մէկ ժամ, հարցեր, միտքերու փոխանակում տեղի չէր ունենար: Մեր մօտ այդ մէկը կը քաջալերուի: Ուսանողները պէտք է հարցեր տան, քննարկեն, քննադատական մօտեցում ունենան, հարց տան՝ ինչո՞ւ պէտք է այսպէս ըլլայ եւ այլն: Մեր մօտ ուսանողը պէտք է սորվի աւելի քննադատական մտածողութիւն ունենալ, աւելի անկախ մտածել: Միայն գիտելիք ունենալ, սորվիլ ու անգիր ընել. սա ուսում չ'ենք համարեր: Մեր համալսարանին մէջ դասախօսի եւ ուսանողի յարաբերութիւնը տարբեր են: Այստեղ դասախօսները միշտ ունին ժամանակ ուսանողներուն համար, մէկ առ մէկ զրոյցի համար:

- Քանի ուսանող ունիք այսօր: Անոնցմէ քանին Սփիւռքէն են: Օտարազգի քանի ուսանող ունիք:

- Այսօր ունինք մօտ 2000 ուսանող, որմէ 1400-1500ը Պսակաւոր արուեստից կամ գիտութեանց վկայականի թեկնածու են, իսկ մնացածը՝ Մագիստրոս արուեստից կամ գիտութեանց վկայականի թեկնածու: Համալսարանին մէջ ունինք ոչ հայաստանցի 240 ուսանող՝ 29 տարբեր երկրէ, բայց անոնց մեծամասնութիւնը սփիւռքահայեր են: Իսկ ոչ հայ, կը կարծեմ, մօտ 40 հոգի: Ունինք հնդիկներ, սուրիացիներ, իրաքցիներ, իրանցիներ, ֆրանսացիներ, ամերիկացիներ:

-Իսկ դասախօսները հիմնականօրէն Հայաստանէն են: Ունիք դուրսէն հրաւիրուած դասախօսներ:

-Մենք ամէն տեսակ դասախօս ունինք: Մեծամասնութիւնը հայաստանցիներ են: Ունինք դասախօսներ, որոնք դուրսէն ստացած են իրենց տիտղոսները եւ վերադարձած են մեր մօտ: Ես շատ հպարտ եմ, որ մեր համալսարանը առիթ կ'ըլլայ, որպէսզի այդ տեսակ մարդիկ վերադառնան: Հաւանական էր, որ մենք չըլլայինք ու անոնցմէ ոմանք չվերադառնային: Ունինք դասախօսներ օտար երկիրներէ, ինչպէս օտարազգիներ, այնպէս ալ մեծ թիւով սփիւռքահայեր: Մեր դասախօսներուն մեծ մասը ունի ամերիկեան կամ եւրոպական համալսարաններու փորձ՝ կամ որպէս ուսանող կամ որպէս դասախօս:

- Օտարազգի դասախօսներուն եւ հայ ուսանողներուն միջեւ շփման պարագային որեւէ դժուարութիւն կայ՝ հաշուի առնելով ազգային որոշակի առանձնայատկութիւնները:

- Ինձի կը թուի, թէ այդ բազմազանութիւնը շատ կարեւոր է: Մեր ուսանողները պէտք է շփուին թէ՛ հայ, թէ՛ սփիւռքահայ եւ թէ՛ օտար դասախօսներու հետ: Այդպիսով իրենց փորձը կը հարստանայ: Կան օտարազգի դասախօսներ, որոնք շատ սիրած են ուսանողներուն կողմէ, կան հայաստանցի ու սփիւռքահայ դասախօսներ, որոնք շատ սիրուած են ու կան անոնց մէջ, որոնք շատ սիրուած չեն: Գիտէք, այսպիսի կատակ կայ՝ մէկը տէրտէրը կը սիրէ, մէկը՝ տէրտէրի կինը: Ես դժուարութիւն չեմ տեսներ օտարազգի դասախօսներուն հետ մեր ուսանողներու յարաբերութիւններուն մէջ: Աւելին, անոնք կ'ուզեն որ այդ թիւը աւելնայ, մենք ալ կը փորձենք ունենալ արտասահմանէն եկած աւելի շատ դասախօսներ:

-Ամերիկեան համալսարան ընդունուիլը դժուար է, թէ սորվիլը:

-Երկուքը միասին: Մեր մօտ ընդունուելու համար առաջին հերթին պէտք է տիրապետեն անգլերէնին,

«Զարթոնք» Հայրենիքի Մէջ – 12 -

«Մեր Մօտ Ուսանողը Պէտք է Սորվի Աւելի Քննադատական Մտածողութիւն Ունենալ» Յատուկ Հարցազրոյց Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանի Նախագահ Դոկտ. Արմէն Տէր Կիրեղեանի Հետ

Էջ 04 ►►

որպէսզի կարողանան առաջին օրէն անգլերէն լեզուով դասերը հասկնան ու սորվին: Մենք անոր համար կը պահանջենք TOEFLի եւ SAT քննութիւններ: Այս քննութիւնները պարտադիր են: Ընդունուելու համար մենք նաեւ կը պահանջենք, որ գրեն յօդուած մը իրենց նպատակներուն, աշխատանքներուն մասին: Հայաստանի Ամերիկեան համալսարան ընդունուիլը հիմնուած է ասոնց վրայ: Իսկ ընդունուելէ ետք պէտք է անընդհատ սորվին: Այնպէս չէ, որ կրնան տարուան վերջը սորվիլ, պէտք է միշտ սորվին, քանի որ անընդհատ քննութիւններ կ'ըլլան, տնային աշխատանքներ, յօդուածներ պէտք է գրեն, խումբով ծրագիրներու վրայ պէտք է աշխատին եւ այլն: Իրենցմէ միշտ պահանջ կայ, որ ամէն շաբաթ աշխատին: Կարելի չէ, որ 4 ամիս որեւէ բան չընեն ու նստին մի քանի գիշերուան ընթացքին անգիր սորվին ու յաջողին:

մէջ: Պէտք է առիթը տրուի, ի հարկէ, որ ուսանողը կարգի գայ, բայց եթէ տրուած ժամանակահատուածին չյաջողեցաւ բարելաւել նիշերը, պէտք է զինքը դուրս դնել: Այդպիսի ուսանողի ներկայութիւնը համալսարանին մէջ անլուրջ է, տուեալ պարագային պահանջները չեն ունենար այն լրջութիւնը, ինչը պէտք է: Այս հարցի մասին շատ երկար կրնանք խօսիլ, քանի որ շատ կարեւոր նիւթ է: Վստահ եմ՝ միւս համալսարաններն ալ լաւագոյնս կ'աշխատին:

- Տարբերութիւններ կը տեսնէք Ամերիկեան համալսարանի եւ ՀՀ այլ համալսարաններու ուսանողներուն միջեւ: Այլ խօսքով՝ առաւելութիւնը ինչ է Ամերիկեան համալսարանին:

- Առաւելութիւնը հիմնականօրէն մտածելու, խնդիրները լուծելու մօտեցումներուն մէջ է: Հաւանաբար տարբերութիւն կայ արտայայտուելու, բանակցելու, անելի անկախ արտայայտուելու մէջ, ինչպէս նաեւ լեզուի հարցը եւ: Անոնց մօտ անելի

գիտութիւններ: Պէտք է ըսեմ, ամէն մասնագիտութեան մէջ ուսանողները վերջին մէկ տարին կրնան ճիւղաւորուիլ ու մասնագիտանալ:

Կ'ուզեմ նշել, որ նոր բացած ենք մեր ուսանողական հաւաքատեղին, ուր կրնան ընկերական խաղեր կազմակերպել, խօսիլ, գրուցել, իսկ միւս բաժինը անելի շատ սորվելու տեղ է: Ուսանողները ունին գրասենեակ իրենց խորհուրդի ժողովներուն համար, ուսանողական թերթի խմբագրութեան համար եւ այլն: Այդ մէկը յաջողեցանք ընել շնորհիւ USAIDի դրամաշնորհին: Հիմա Փարաճանովի թանգարանի կողքին կը կառուցենք հանրակացարան, որ 60էն անելի ուսանող կրնայ ընդունիլ: Սա անվճար պիտի չըլլայ, բայց բաւական նպաստաւոր են պայմանները: Հանրակացարանը շատ արդիական կահաւորանքով պիտի ըլլայ: Ամերիկեան կառավարութեան դրամաշնորհի միջոցով մենք ալ մէկ ծրագիր պիտի իրականացնենք՝ The Najarian Center for Social Entrepreneurship: Մենք ընդհանրապէս որոշած ենք նորարարութեան զարկ տալ:

Այդ նորարարութեան կեդրոնին մէջ ոչ միայն մեր ուսանողները, այլեւ միւս համալսարաններու ուսանողները կրնան մասնակցութիւն ունենալ, պէտք է մեր խումբերուն միանալ: Ասոնք ներկայիս մեր հիմնական ծրագիրներն են: Ի վերջոյ կ'ուզեմ անելցնել, որ շնորհիւ Ռուբէն Վարդանեանի եւ իր կնոջ՝ Վերոնիքա Զոնապեանի նուիրատուութեան՝ մենք ունինք Արորա Գնահատանքի կրթաթոշակը, որ յատկացուած է 8 երկրի քաղաքացիներուն՝ Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Յորդանան, Եգիպտոս, Պարսկաստան, Վրաստան, Ռուսիա: Այդ երկիրները, քանի որ 100 տարի առաջ հայ գաղթականներուն նեցուկ եղած ու ապաստան տուած են, անոր համար այս կրթաթոշակները որպէս շնորհակալութիւն կը տրուին իրենց: Ամէն տարի 10-15 մինչեւ 20 հոգի կը ստանայ: Օտարագրիներու համար կրթաթոշակը տարեկան 7000-8000 տոլար կը կազմէ, իսկ հայաստանցիներուն համար 4000էն քիչ մը անելի՝ նայած, թէ որ ճիւղն է: Սփիւռքահայերը, եթէ ունին յատուկ անցագիրեր, իրենց համար թոշակը նոյնն է, ինչ հայաստանցիներուն համար: Իսկ Արորա կրթաթոշակը կը տրուի ուսանողներուն իրենց կարիքներուն համեմատ՝ մասամբ կամ լրիւ: Որոշ պարագաներու, հանրակացարանի ծախսն ալ կը հոգանք: Մեր օտարերկրեայ ուսանողները շատ գոհ են Հայաստանի մէջ իրենց ուսումնէն եւ կեանքէն, եւ երբեք զանգատ չեն լսած:

- Շնորհակալ եմ հետաքրքրական զրոյցի համար:

- Ուսանողներ կան, որոնք ընդունուելէ ետք դուրս կը մնան համալսարանէն ցած յառաջադիմութեան պատճառով՝ հաշուի առնելով, որ Ձեր մօտ ընդունելութեան փուլերը բաւական բարդ են ու հետեւաբար այդ փուլերը յաղթահարածները գիտելիքներու առումով լաւագոյն ուսանողներն են:

-Դժբախտաբար, մեր մօտ կան ուսանողներ, որոնք չեն յաջողիր: Եթէ իրենց միջին գնահատականը որոշ մակարդակէ անելի ցած է, իրենց ժամանակ կը տրուի մէկ կիսամեակ եւս ու եթէ չյաջողեցան բարելաւել, դուրս կը մնան: Ամէն տարի, դժբախտաբար, 10-20 այդպիսի ուսանող կ'ըլլայ: Ի հարկէ, համալսարանի համար առիկա ձեռնտու չէ, քանի որ այդ ուսանողները այլեւս ուսման վարձ չեն վճարեր: Բայց այդ որոշումը բոլորովին անկախ է այդ հարցէն: Մեր մօտ միջին գնահատականը 4 է, եթէ միջինը 2էն անելի ցած եղաւ, ուսանողին կը տրուի մէկ կիսամեակ մը եւս, որպէսզի գայն ուղղէ, անկէ ետք ժողով կ'ըլլայ, ու եթէ դասախօսները ըսեն, որ ուսանողը ի զօրու չէ բարելաւելու, ան դուրս կը մնայ: Ես կը կարծեմ, որ այդ խստութիւնը կարեւոր է: Կարելի չէ, որ ուսանողը չսորվի ու տարեվերջին ձեռով մը ասարտէ: Մենք շատ խիստ ենք այդ առումով:

- Հայաստանի միւս բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու կրթական ծրագիրներուն մէջ, ըստ Ձեզի, ինչ պէտք է փոխել, որպէսզի ունենանք նոյն արդիւնաւետութիւնը, ինչը Ամերիկեան համալսարանի մէջ է:

- Շատ բարդ հարց կու տաք: Առաջին հերթին պէտք է խստութիւն դրուի: Եթէ ուսանողը չ'աշխատիր, լաւ արդիւնք ցոյց չի տար, ինձի կը թուի, թէ ուսանողը պէտք չէ տեղ գրաւէ համալսարանին

արեւմտեան մօտեցում կայ: Գիտէք, ամերիկացիները շատ լաւ են խնդիր լուծելու մէջ, գործնական մօտեցում ունին: Կը կարծեմ՝ առիկա որոշ չափով ուսանողներուն մէջ ալ պէտք է ըլլայ:

- Հուսկ, կը փափաքէիք իմանալ ապագայ ծրագիրներու մասին: Ինչ նախագիծեր կան: Կրթական ծրագիրին մէջ մասնագիտութիւններու առումով փոփոխութիւններ կան:

-Ըսեմ, որ մենք մեր մասնագիտական կրթական ծրագիրներուն թիւը անելցուցած ենք: Մենք Պսակաւոր վկայականի պարագային, 6 տարի առաջ սկսանք երեք մասնագիտութիւններ դասանդել՝ English & Communications, Business եւ Computer Science, անցած տարի անելցուցինք Engineering Sciences, իսկ այս տարի՝ Data Science բաժինները: Data Scienceը հայերէն՝ տուեալագիտութիւնը, մեծ պահանջարկ ու արդիականութիւն ունեցող մասնագիտութիւն է նաեւ Հայաստանի մէջ: Նոյնիսկ Ամերիկայի համալսարաններուն մէջ նոր կը սկսին այս մասնագիտութիւնը դասանդել: Հայաստանի մէջ ալ շատ համալսարաններ կը սկսին բանալ այս ճիւղը, քանի որ պահանջ կայ: Մենք ունինք Պսակաւոր աստիճանի 9 մասնա-

